Zelfmedicatie bij Vlaamse huisartsen

Haio: DEBEUCKELAERE Ruth , U.G.
Promotor: VAN DEN BROECK Kris , U.A.
Praktijkopleider: Braeckmans Inge , VAN PUYENBROECK Jo

Context: Bijna elke arts schrijft zichzelf medicatie voor. Percentages van zelfmedicatie onder artsen (dus niet specifiek huisartsen) gaan in de internationale literatuur van 42 tot 90%, antibiotica en analgetica lijken het vaakst voorgeschreven te worden. Er bestaat evenwel geen consensus over geassocieerde factoren voor zelfmedicatie. Een groot aantal factoren maakt dat artsen geen hulp durven of willen vragen aan een collega. Zelfmedicatie brengt nochtans bepaalde risico's met zich mee: het kan leiden tot over- of onderbehandeling, verhoogt de kans op laattijdige diagnose en er bestaat de bezorgdheid voor verslaving. Minder ernstige klachten worden vaker zelf behandeld, maar het is moeilijk om een duidelijke afbakening te vinden wanneer een klacht te ernstig is om nog zelf te behandelen.

Onderzoeksvraag: In welke mate maken Vlaamse huisartsen gebruik van medicatie en meer specifiek psychoactieve medicatie? In hoeverre is het medicatiegebruik op eigen voorschrift, dan wel op voorschrift van een andere arts? Wat zijn de ervaringen met het gebruik van psychoactieve medicatie, wat zijn de motieven om deze voor te schrijven en te nemen en wordt dit gebruik als problematisch ervaren? Wordt er naast het gebruik van de medicatie ook gebruik gemaakt van niet-medicamenteuze begeleiding door een andere arts of hulpverlener?

Methode: Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen. In een eerste deel werd, aan de hand van de resultaten van een online anonieme enquête, het medicatiegebruik bij Vlaamse huisartsen in kaart gebracht en werd nagegaan wie deze medicatie voorschreef. Vervolgens werd er nagegaan of er bepaalde variabelen zijn die geassocieerd kunnen worden met het zelf voorschrijven van medicatie. Aan de hand van de enquête werden artsen die hadden aangegeven psychoactieve medicatie te gebruiken geselecteerd voor het tweede deel van het onderzoek en uitgenodigd tot deelname aan individuele interviews. In de interviews werden de ervaringen met de (psychoactieve) medicatie die zij namen bevraagd. Er werd bijkomend ingezoomd op de voorschrijver van deze medicatie en het toepassen van niet-medicamenteuze strategieën bij psychische klachten.

Resultaten: 290 Vlaamse huisartsen namen deel aan de online enquête. 240 (89%) van deze huisartsen hadden de medicatie, die zij in het afgelopen jaar gebruikten, voor zichzelf voorgeschreven. Gastro-intestinaal actieve medicatie, melatonine en paracetamol/NSAID werden het vaakst aan zichzelf voorgeschreven. Een hogere werkbelasting (hoger gemiddeld aantal werkuren en vooral aantal patiëntencontacten per week) hangt in belangrijke mate samen met zelfmedicatie . Uit de interviews bleek dat de meeste artsen zelfmedicatie niet als een probleem zien. Zij zijn evenwel van mening dat psychische of ernstige klachten best niet zelf behandeld worden, maar konden niet duidelijk zeggen wat zij als te ernstig beschouwen om nog zelf te behandelen. De meeste artsen namen de psychoactieve medicatie op voorschrift van een andere arts (met uitzondering van gebruik omwille van een familiaal probleem of werkgerelateerde angst). Er werd gebruik gemaakt van een breed scala van niet medicamenteuze strategieën.

Conclusie: Zelfmedicatie komt vaak voor bij Vlaamse huisartsen. Het opstellen van het eigen voorschrift is echter niet altijd zonder risico's. Een eigen huisarts hebben om het medicatiegebruik tijdig te herevalueren, te structureren en zo nodig bij te sturen kan deze risico's beperken. Verder onderzoek naar de relatie tussen werkbelasting, het hebben van een eigen huisarts en zelfmedicatie

is aangewezen.